

Stiftelsen Göteborgs Högre Samskola Org.nr.
8572059197
lilla.exp@samskolan.se

2022-05-02
Dnr 2019:5786

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid Lilla
Samskolan F-6 med Stiftelsen Göteborgs Högre
Samskola som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Lilla samskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Lilla samskolan F-6 med huvudmannen Stiftelsen Göteborgs Högre Samskola ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Lilla samskolan F-6 den 8, 9 och 11 mars 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och biträdande rektorn samt två lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver mer systematiskt följa upp och analysera resultat på gruppnivå, även utifrån kön och ämne, för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling för att tydliggöra utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-09-30 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärare i hög grad arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärare i sin planering av undervisningen förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De beaktar elevernas prestationer och justerar sina planeringar utifrån de behov av utmaningar och stimulans som eleverna har, vilket gör att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling huvudsakligen får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Eleverna får även möjlighet att arbeta med fördjupning, berikning och acceleration när de har behov av det. Undervisningen är dessutom varierad och eleverna får därigenom använda många olika metoder och material. Lärarna ger alla elever oavsett kön och oavsett behov ett gott lärarstöd så att de kan komma vidare i sin kunskapsutveckling. Lärare ger elever kontinuerlig återkoppling och bekräftar eleverna för deras ansträngningar, och stöttar eleverna att vidga sina vyer samt ger eleverna stöd så att de kan få en överblick över hur de kan arbeta vidare. Lärarnas förväntningar

utgår från en aktuell bild av elevernas kunskande och förutsättningar. Förväntningarna är adekvata och kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Undervisningen är även fri från stereotypa föreställningar kopplade till kön, socioekonomi eller migrationsbakgrund och lärarna verkar medvetet för att kompensera om elever saknar stöttning hemifrån.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna i sin planering av undervisningen förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer och material som Skolinspektionen tagit del av framkommer att lärarna utformar och förbereder uppgifter för att stimulera och utmana elever att komma vidare i sin kunskapsutveckling. Lärarna väljer till exempel läromedel utifrån den kunskap som de har om elevgruppen. I detta val tänker de särskilt på att läromedlet ska stödja en differentiering av undervisningen så att den möter de olika kunskapsnivåer som finns i elevgruppen. Det ska finnas möjlighet att både fördjupa och bredda kunskapsinnehållet och lärarna har i något fall även valt att använda en studiebok för att kunna ge eleverna möjlighet att gå vidare i sin kunskapsutveckling utan att behöva byta bok. Det framkommer också att lärarna använder sig av läroböcker som är avsedda för högre årskurser för elever som behöver större utmaningar. Dessutom planerar lärarna undervisningen så att den innehåller öppna frågor och frågor som inte har något rätt svar. Någon lärare beskriver att hen använder sig av formuleringar och frågor som syftar till att utmana elever som ligger långt fram när läraren planerar och skapar uppgifter. Frågorna ställer krav på reflektion och är öppna till sin karaktär vilket gör att eleverna har möjlighet att till exempel träna på att argumentera och problematisera utifrån den kunskap de har i ämnet. Lärarna förbereder fördjupande uppgifter redan när de planerar, till exempel när det gäller naturgeografi och om vulkaner eftersom de vet att många elever brukar bli fascinerade av ämnet och vill veta mer. För att ytterligare stimulera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling planerar lärarna för diskussioner i klassrummet eftersom de upplever att elever som ligger långt fram ofta blir uttråkade när de bara arbetar med läroboken. Diskussionerna möjliggör för eleverna att ställa egna frågor och komma med egna reflektioner utifrån undervisningsinnehållet.

Granskningen visar vidare att lärarna beaktar elevernas tidigare prestationer och justerar sina planeringar utifrån de behov av utmaningar och stimulans som eleverna har och för att kunna fortsätta utmana dem. Av intervjuer framgår att lärarna använder sig av den information som de har om elevernas kunskapsnivå när de planerar

undervisningen. Då lärarna och eleverna är nya för varandra i början av årskurs fyra får lärare ta del av överlämningar från de skolor som eleverna kommer ifrån, även om det ibland kan vara svårt att få information från avlämnande skolor. I denna information ingår till exempel elevernas resultat från nationella prov. I början av terminen har lärarna sedan ett "lära-känna-samtal" vilket gör att de får möjlighet att ta del av vårdnadshavarnas bild av eleverna. Lärarna säger att de ägnar mycket tid åt att göra sin egen kartläggning och lära känna eleverna så att de kan planera undervisningen så att den utgår från elevernas behov. Speciallärarna genomför dessutom screeningar och även denna information använder sig lärarna av när de planerar och skapar sig en bild av elevernas kunskapsnivå. Speciallärare och lärarna säger att de även testar enskilda elevers kunskapsnivå "uppifrån" för att få en tydligare bild av hur långt eleven kommit, till exempel genom att använda nationella prov för årskurs 6 och 9. Någon lärare uttrycker att hen skraddarsyr undervisningen utifrån den kännedom hen har om eleverna. Enligt lärarna är det ibland så att eleverna har med sig en bild av att det är mängdträning och att göra färdigt som är viktigt. De påpekar att detta är något som kan inverka på motivationen, framför allt för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och att dessa elever behöver utmaningar för att utvecklas istället för att göra många uppgifter på samma nivå. Därför planerar lärarna för att vänja eleverna vid att arbeta med fördjupning och berikning istället och därigenom ge eleverna möjlighet att utvecklas utifrån sin kunskapsnivå. Både biträdande rektorn och lärarna uttrycker att det är självklart att planeringen justeras utifrån den information som de har och att lärarna samtidigt arbetar för att skapa sig en fördjupad bild av elevernas kunskapsnivå och vilka utmaningar som behövs.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling huvudsakligen får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå. Eleverna får även möjlighet att arbeta med fördjupning, berikning och acceleration när de har behov av det. Det framgår både av lektionsobservationer, intervjuer och av insamlade exempel på arbetsuppgifter att eleverna får uppgifter som är öppna till sin karaktär. Som ovan framgått skapar lärare också uppgifter som inte har ett rätt svar, och använder många gånger frågor som ger utrymme för reflektion och problematisering. Lärarna uppger att de inför ett arbetsområde kartlägger vad eleverna kan så att undervisningen kan anpassas utifrån det, vilket gör att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får uppgifter på den nivå de befinner sig. Speciallärarna och biträdande rektorn säger även att det är mycket vanligt att elever får uppgifter som är anpassade till deras kunskapsnivå. Biträdande rektorn beskriver att uppgifterna kan vara utformade så att elever får fördjupa sig digitalt, att eleverna får en svårare mattebok eller extra svåra uppgifter i pappersform. Lärarna anpassar också undervisningen för att fånga upp elevernas nyfikenhet och intresse. Enligt lärarna är deras eget intresse för undervisningsinnehållet viktigt för att få eleverna att bredda sina

kunskaper, och våga testa något nytt. Lärarna uttrycker att elever kan vara rädda för att göra fel och att de därför behöver stötta dem och uppmuntra dem att bredda sina kunskaper. Lärarna ger eleverna möjlighet att fördjupa sig i de ämnesområden som de arbetar med gemensamt. Speciallärarna säger till exempel att de pratat med lärarna om hur de kan arbeta för att möjliggöra för elever att fördjupa sig inom de områden som eleverna tycker är intressanta. Någon lärare säger att det ibland kan räcka att ge elever tillgång till en facktidsskrift för att väcka deras intresse och därmed ge dem möjlighet att både fördjupa och berika sina kunskaper. Eleverna har även möjlighet att accelerera genom att de till exempel har läroböcker avsedda för en högre årskurs. Eleverna som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling behöver inte heller göra alla uppgifter, utan lärarna arbetar medvetet med att låta elever "hoppa över" uppgifter och se till att det finns fler utmanande uppgifter istället.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder sig av många olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. I intervjuer framkommer att lärarna arbetar för att fånga elevernas intresse för undervisningens innehåll genom att variera undervisningen. Någon elev uttrycker att de får lära sig massor på kreativa sätt och flera elever ger som exempel att de får göra "loppor" med frågor i och att de tycker att det är roligt när de använder kortlekar i matematiken. De tycker också att lärarna ger dem intressanta uppgifter och att lärarna stämmer av vad de kan på roliga sätt. Enligt lärarna är eleverna stolta över det de lär sig och eleverna vill gärna visa upp det, vilket lärarna ger dem möjlighet till genom uppgifternas utformning och olika sätt att presentera uppgifterna på. Arbetsuppgifterna varierar för att möta elevernas kunskapsnivå men eftersom elever i en och samma klass har olika behov av variation är det enligt lärarna ändå viktigt att lektionsstrukturen ser likadan ut. Någon av lärarna beskriver att eleverna under ett arbetsområde ges möjlighet att arbeta på flera olika sätt, till exempel får elever arbeta med sin egen faktabok, se på film, lyssna på radioprogram, och dessutom får de arbeta med fördjupningsuppgifter.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärare ger alla elever, oavsett kön och individuella behov, ett gott lärarstöd så att de kan komma vidare i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer och observationer framgår att lärare aktivt uppmärksammar alla elever, flickor såväl som pojkar, som finns i klassrummet och oavsett var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. Enligt biträdande rektorn och lärarna gör lärarna ingen skillnad i hur de bemöter elever i undervisningen utifrån kön. Lärare cirkulerar vid lektioner och skaffar sig en uppfattning om vad alla elever arbetar med och om de behöver stöttning för att komma vidare. Detta bekräftas både av elever och av biträdande rektorn vilken säger att lärarna ger alla elever i klassrummet stöttning, och att de sätter resten av klassen i arbete för att kunna sätta sig separat och stötta de elever som ligger längre fram. Lärarna säger att de inte hinner ge alla elever enskild handledning under en och

samma lektion men att de använder sig av andra sätt för att ta reda på var elever befinner sig. Lärarna bekräftar också att de kan sätta sig med elever som ligger långt fram för att ge dem stöttning, och säger att de ger elever stöd när eleverna till exempel skriver texter. Lärarna tar del av elevernas pågående uppgifter så att de kan titta på dem till nästa lektion och då återkoppla till eleven. Lärarna använder sig även av placeringen i klassrummet och hur de sätter samman elever i grupper för att därigenom ge elever som ligger långt fram möjlighet att resonera tillsammans med elever på samma nivå, för att på så sätt utmana och stimulera elevernas kunskapsutveckling. Enligt biträdande rektorn arbetar lärarna medvetet när de organiserar grupper och sätter elever som ligger långt fram tillsammans så att de kan stimulera varandra. Någon lärare säger att det är samtalet i klassrummet som är det viktigaste för att ge eleverna stimulans och någon elev uttrycker att en riktigt bra lektion är när de får arbeta i olika grupper och även höra hur de olika grupperna löser sina uppgifter.

I granskningen framkommer vidare att lärare ger elever kontinuerlig återkoppling och bekräftar dem för deras ansträngningar för att de ska kunna utvecklas ytterligare. Lärarna stöttar också eleverna att vidga sina vyer och ger eleverna stöd så att de kan få en överblick över hur de kan arbeta vidare. Av intervjuer med rektorn, representanter för elevhälsan, lärare och elever framgår att lärarna på skolan arbetar med formativ bedömning och att de ger eleverna återkoppling både på kort sikt genom formativ feedback, och på lång sikt, på utvecklingssamtalen. Enligt elever kan lärare till exempel säga att eleverna ska utveckla något, använda sig av andra källor, förklara något eller be dem att fundera över vad som är bra att ha med i en uppgift. Eleverna säger även att läraren inte ger dem direkta svar, utan istället ger dem ledtrådar så att de får tänka vidare själva och kan svara på ett kreativt sätt. Lärarna visar också hur andra elever löst en svår uppgift vilket ger eleverna idéer för hur de kan arbeta vidare själva. Enligt lärarna visar de framför allt i SO- och NO-ämnena att det finns olika sätt att lära sig saker, genom att de lyfter upp elevsvar och jämför elevers svar på samma fråga. Lärarna använder sig inte bara av svar som är korrekta utan visar på skillnader mellan utvecklade och välutvecklade svar. Lärarna uppger även att de kan ställa frågor till eleverna i syfte att hjälpa dem vidare i sin kunskapsutveckling. Frågorna kan innebära att de ber elever reflektera eller jämföra med annat som de tidigare lärt sig, eller att eleverna behöver sätta sig in i andras perspektiv. De säger att det är viktigt att eleverna i klassen bekräftar varandra genom att ge positiv återkoppling på de uppgifter som eleverna redovisar. Lärarna arbetar kontinuerligt med att ge eleverna verktyg och strategier för hur de löser uppgifter så att de inte bara gör saker snabbt. De arbetar även med studieteknik. Enligt lärarna utvecklar eleverna fler strategier för att lära genom att titta tillbaka på sina egna svar och skapa olika sorters presentationer. Lärarna uppmuntrar och bekräftar eleverna genom att de berömmar det eleven gjort och föreslår ett annat arbetssätt eller arbetsområde som de tror att eleven skulle tycka om.

Ändamålsenliga förväntningar

Av granskningen framgår att lärarnas förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas kunskande och förutsättningar och kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Av intervjuer framgår att man på skolan generellt har höga förväntningar. Enligt lärarna är det en norm att skolan är viktig och en stor del av vårdnadshavarna har eftergymnasial bakgrund, medan andra vårdnadshavare kämpat för att deras barn ska få plats på skolan. Även biträdande rektorn konstaterar att inställningen på skolan är att det är viktigt med studier och att lärarna vill att eleverna ska prestera bra. Biträdande rektorn konstaterar att skolan har höga resultat och att slutsatsen utifrån det är att elever som ligger långt fram får uppgifter som är anpassade till deras kunskapsnivå så att de kan nå höga resultat. Lärarna differentierar undervisningen mer och mer och låter eleverna vara olika. Lärarna arbetar också för att skapa ett öppet och tillåtande klimat i klassrummet genom att de till exempel diskuterar normer som skulle kunna hindra elever att komma längre i sin kunskapsutveckling. Både biträdande rektorn och lärarna säger att lärarna visar tilltro till alla elevers kunskande och arbetar efter principen att inga svar är fel för att alla elever ska våga svara. Enligt biträdande rektorn präglas skolan av synsättet att lärandet är viktigare än att enstaka elever ger rätt svar. Detta gör att lärarna arbetar för att inte jämföra elever med varandra, att de tar bort tävlingsmoment och pratar om kunskaper istället för om kunskapskrav. Även eleverna håller med genom att säga att de hjälps åt om någon elev tycker att en uppgift är svår och lärarna uttrycker att det är viktigt att eleverna bemöter varandra med respekt genom till exempel att de lyssnar på varandra. Varje läsår inleds med en "varsamhetsperiod" då de mjuka värdena lyfts dagligen och någon lärare berättar om att de arbetar med lekar och samarbetsövningar. Lärarna konstaterar att det är viktigt att alla elever vågar ta plats och bidra.

Granskningen visar även att lärarnas undervisning är fri från stereotypa föreställningar kopplade till kön, socioekonomi eller migrationsbakgrund och att lärarna verkar medvetet för att kompensera om elever saknar stöttning hemifrån. Det framkommer av intervjuer med biträdande rektorn och lärare att man på skolan har genomfört en fortbildning i normkritik för personalen och kontinuerligt samtalar om bemötandet av elever. På skolan är det enligt biträdande rektorn okej att vara olika och det är positivt att vilja studera, vilket gäller för både flickor och pojkar. Lärarna uppger att de är noggranna med att uppmärksamma alla elever oavsett kön. De är även uppmärksamma på om elever saknar stöttning hemifrån vilket framkommer när de kartlägger elever, och ser helheten kring eleven. På skolan har man också bestämt att undervisningen ska ske på skolan vilket innebär att eleverna endast får repetitionsläxor och inte läxor som kräver något som eleverna inte redan arbetat med på lektionerna, för att underlätta för elever som saknar stöd hemifrån.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolans ledning i många avseenden ger ett gott stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att uppföljningen av elevgruppens resultat inte är systematisk så att eventuella utvecklingsområden och framgångsfaktorer synliggörs.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att biträdande rektorn använder sig av den uppföljning som görs för att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Däremot synliggörs inte gruppen elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i sammanställningar och analyser av resultat, även om de enskilda eleverna prioriteras i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. Biträdande rektorn har genom upparbetade rutiner och ett befintligt samarbete mellan elevhälsans kompetenser och lärarna skapat förutsättningar för att genomföra och utveckla undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått långt. Det finns även en upparbetad organisation för att ta del av och implementera ny kunskap i undervisningen som gynnar elevgruppen. Gemensamma metoder och strategier till stöd för genomförandet av undervisning som stimulerar elevernas kunskapsutveckling finns också och lärarna har reella möjligheter att på olika sätt arbeta för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer dock att det finns begränsat samarbete med andra skolor vilket skulle kunna bidra med ytterligare perspektiv på hur elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan stimuleras och utmanas i undervisningen.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att den aktuella elevgruppen inte systematiskt synliggörs i sammanställningar och analys av kunskapsresultat. Fokus i uppföljningen finns på olika sätt på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling främst på individnivå, men en särskild analys av resultaten för denna elevgrupp görs inte. Av intervjuer med biträdande rektorn, representanter för elevhälsan och representanter för skolans pedagogiska råd framkommer att biträdande rektorn följer upp elevers resultat och att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling då prioriteras i samma utsträckning som andra elever, men biträdande rektorn gör ingen analys av resultaten för denna elevgrupp. Elevgruppen synliggörs inte heller i det systematiska kvalitetsarbetet. Biträdande rektorn tar inte heller del av elevernas IUP:er och det finns inte någon annan sammanställning av lärarnas bedömning av hur långt eleverna kommit i sin kunskapsutveckling som kan synliggöra om det finns skillnader mellan ämnen, kön och årskurser. Biträdande rektorn följer upp resultat i verksamheten via klasskonferenser, där till exempel resultat från screeningar som speciallärarna genomför tas upp. Vid dessa konferenser lyfts även elevernas individuella kunskapsutveckling. Biträdande rektorn tar även del av resultat från nationella prov och betyg i de årskurser som de sätts. På vårterminen avsätts tid för att lärarna ska analysera resultaten, vilket biträdande rektorn tar del av och analyserar vidare. Vissa insatser för att utmana elever i den aktuella elevgruppen genomförs under sjuveckorsperioder, varefter de utvärderas av biträdande rektorn/lärarna tillsammans med elevhälsan. Biträdande rektorn får information om hur många elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men hur det ser ut i olika klasser och i olika ämnen tydliggörs inte. Representanter för skolans pedagogiska råd uppger att de inte har några siffror på hur många elever på skolan som ligger långt fram även om de kan uppskatta att det handlar om ungefär fem procent vilket även forskning anger, deras uppfattning är också att gruppen växer. Enligt elevhälsan är det lika många flickor som pojkar som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och biträdande rektorn analyserar eventuella skillnader i betyg och resultat på nationella prov utifrån kön. Biträdande rektorn genomför både spontana och planerade lektionsbesök för att följa upp undervisningens kvalitet. Vid de planerade lektionsbesöken genomför biträdande rektorn strukturerade lektionsobservationer då hen bland annat fokuserat på differentierad undervisning vilket är ett av skolans prioriterade utvecklingsmål. Detta inbegriper hur undervisningen möter de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har.

Granskningen visar att biträdande rektorn använder sig av den uppföljning som görs för att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår av intervjuer och av material som Skolinspektionen tagit del av att biträdande rektorn använder sig av den information som framkommer vid uppföljningen för att planera och utveckla undervisningen för enskilda elever som

ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Både lärare och elevhälsan deltar i samtal som fokuserar på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. På skolan har man haft fokus på att utveckla undervisningen både avseende differentiering av undervisningen och särskild begåvning.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att biträdande rektorn skapat förutsättningar, genom upparbetade rutiner och ett befintligt samarbete mellan elevhälsans kompetenser och lärarna, för att genomföra och utveckla undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer och inskickat material framkommer att skolans speciallärare hållit en föreläsning för lärarna på skolan om särbegåvade elever, vilket även inkluderade tips om differentierad undervisning och formuleringar och frågor som lärare kan använda sig av vid planering av undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Som framgår ovan är detta något som lärarna också använder sig av i planering av undervisningen.. Både biträdande rektorn och elevhälsan konstaterar att det självklart ingår i elevhälsans uppdrag att fokusera även på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Speciallärarna handleder exempelvis lärarna och ger konkreta undervisningstips som utgår från de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har och speciallärarna får i sin tur handledning av psykolog med samma fokus. Speciallärarna har även samlat material och länkar som lärarna kan använda sig av för att anpassa undervisningen så att den möter de behov som elevgruppen har, och de kan vara behjälpliga när lärare planerar undervisningen. Även kurator kommer i kontakt med elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och handleder lärare. Skolsköterskan har ansvar för uppföljning av hög frånvaro vilket skulle kunna indikera att eleven saknar utmaningar i undervisningen, och om hög frånvaro för någon elev uppmärksammas genomförs en kartläggning för att se vilka orsaker som finns. Speciallärarna har också handledt lärare i att arbeta differentierat, de genomför lektionsobservationer och de ger stöd i hur lärarna kan arbeta med berikning. På skolan finns även skriftliga rutiner för hur man arbetar för att identifiera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling där det framgår att man arbetar med screeningar, klasskonferenser, "samtal-om-elev" och så vidare för att uppmärksamma elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna kan boka "samtal-om-elev" med elevhälsan och diskutera upplägg av undervisningen för att möta elevers behov, även hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Speciallärarna har ansvar för att genomföra screeningar och är involverade i kartläggningar av enskilda elevers kunskapsnivå. De har till exempel genomfört nationella prov för årskurs 9 med elever på mellanstadiet för att tydligare se hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Speciallärarna ansvarar även för de insatser som genomförs på skolenheten då elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ges möjlighet till

extra utmaningar utöver de utmaningar de ges i den ordinarie undervisningen, genom att de träffas årskursvis i grupp en gång i veckan. Dels finns en grupp för att ge elever utmaningar i matematik och dels finns en grupp med fokus på bokprat med elever som argumenterar och diskuterar på en hög nivå.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

I granskningen framkommer att det finns en upparbetad organisation för att ta del av och implementera ny kunskap i undervisningen som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer även att det finns gemensamma metoder och strategier till stöd för genomförandet av undervisning som stimulerar elevgruppen. Av intervjuer med all personal på skolan och dokument som Skolinspektionen tagit del av framgår att man på skolan haft fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling under flera år. Biträdande rektorn har organiserat verksamheten så att personalen på skolan får ta del av fortbildningsinsatser som gynnar den aktuella elevgruppen. Biträdande rektorn arbetar också för att utveckla undervisningen för elevgruppen genom elevhälsans arbete, främst genom att speciallärarna föreläser för lärarna. I skolans resultatuppföljning framgår till exempel att de på skolan under förra läsåret genomförde fortbildningsinsatser både gällande differentierad undervisning och särbegåvade elever. I alla intervjuer med personal på skolan nämns att de har kontakt med och fått ta del av fortbildningsinsatser som genomförts av en representant från en ideell förening som handlat om särbegåvade elever. Det framgår också att skolan har kontakt med Specialpedagogiska skolmyndigheten, även kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I det pedagogiska rådet som finns på skolan och där arbetslagsledare ingår tillsammans med biträdande rektorer och representanter för elevhälsan lyfts frågor om den aktuella elevgruppen och biträdande rektor ställer också frågor till arbetslagsledarna om arbetet i arbetslagen. Enligt biträdande rektorn är differentierad undervisning ett prioriterat utvecklingsområde, vilken även inbegriper undervisning som möter de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har, och frågan om hur lärarna arbetar differentierat tas upp till exempel på medarbetarsamtal.

Av granskningen framgår även att lärarna har goda och reella möjligheter att på olika sätt arbeta för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framkommer dock att det finns ett begränsat samarbete med andra skolor. Av intervjuer och inskickat material framgår att det finns tid avsatt för samverkan mellan lärare. På måndagar samlas hela kollegiet och det finns möjlighet att diskutera de fortbildningsinsatser som de tagit del av. Undervisning för elever som ligger långt fram har varit i fokus och funnits med på dagordningen på de gemensamma mötena, men har nu flyttats till arbetslagens möte istället när lärarna blivit säkrare. Lärarna har gemensam planeringstid för respektive årskurs. Vid denna planering tar lärarna upp hur de ska möta elever som ligger långt fram i sin kunskaps-

utveckling. Lärarna sprider också goda exempel på undervisning som stimulerat elever ur denna elevgrupp vid till exempel arbetslagsmöten. Arbetslagstiden används även till att diskutera den gemensamma fortbildningslitteratur som de läst och som till exempel handlat om differentierad undervisning. Skolan har visst samarbete med huvudmannens högstadium och gymnasium, genom till exempel ämnessamverkan i några ämnen. Däremot saknas för tillfället samverkan med någon annan skola.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver mer systematiskt följa upp och analysera resultat på grupp-nivå, även utifrån kön och ämne, för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling för att tydliggöra utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i undervisningen.

Granskningen visar att gruppen elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling visserligen synliggörs genom att deras kunskapsutveckling följs upp på individnivå. Däremot sammanställs och analyseras inte informationen vilket gör att framgångsfaktorer och utvecklingsområden inte synliggörs. Det framgår dessutom att det i nuläget saknas en sammanställning av resultaten uppdelat på kön och ämne, även om uppfattningen på skolan är att det är lika många flickor som pojkar som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Att det saknas en sådan sammanställning gör att det är svårt att analysera eventuella skillnader utifrån kön inom den aktuella elevgruppen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp verksamhetens resultat på ett systematiskt sätt. Uppföljningen bör baseras på lärares bedömning av elevernas kunskapsutveckling tillsammans med annan information om till exempel undervisningens kvalitet, vilket biträdande rektorn till stor del redan har tillgång till. En systematiserad uppföljning av elevernas resultat, där den aktuella elevgruppen synliggörs, tillsammans med en analys utifrån kön och ämne, skulle därmed kunna tydliggöra utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Maria Larsson

Föredragande

Signerat av: Maria Larsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Verica Stojanovic deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionens granskning av Lilla Samskolan genomfördes den 8, 9 samt 11 mars av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson.

Lilla samskolan ingår i Göteborgs Högre Samskola som bedriver verksamhet i förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasiet i Göteborg. Lilla samskolan ansvarar för undervisning i årskurserna 1-6 och har cirka 400 elever. I årskurserna 4 till 6 finns tre klasser i varje årskurs och i varje klass finns 27 elever. Lärarna på mellanstadiet ingår i ett arbetslag och de tillhör även ett årskurslag. För verksamheten i årskurserna 4-6 ansvarar en biträdande rektor. Rektor, tillika skolchef, leder hela verksamheten från förskola till gymnasium.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 2 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med biträdande rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling

som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver mer systematiskt följa upp och analysera resultat på gruppnivå, även utifrån kön och ämne, för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling för att tydliggöra utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i undervisningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?